

ISSN 2544-591X

MONITOR JAPOŃSKI

LISTOPAD 2019

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

LISTOPAD 2019

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

5 listopada: szczyt ASEAN w Tajlandii. Podczas szczytu regionalnego w Bangkoku premier Abe Shinzō spotkał się z premierem Indii Narendrą Modim. Przywódcy zapowiedzieli wzmocnienie współpracy wojskowej w obliczu coraz silniejszej obecności Chin w regionie Azji i Pacyfiku. Japonia i Indie planują podpisanie porozumienia dotyczącego koordynacji zakupów i serwisowania uzbrojenia. Porozumienie zakłada możliwość wzajemnego udostępniania zaopatrzenia, amunicji i paliwa. Premier Tajlandii Prayut Chan-o-cha poinformował premiera Japonii o chęci przystąpienia do Partnerstwa Transpacyficznego (CPTPP).

6 listopada: przewodniczący koreańskiego parlamentu o naprawie relacji z Japonią. Przewodniczący parlamentu Korei Południowej Moon Hee-sang apeluje o podjęcie konkretnych środków zmierzających do naprawy relacji z Japonią. Zapowiedział również przygotowanie ustawy wprowadzającej system darowizn dla ofiar japońskiej okupacji. Ustawa ma zachęcać japońskie i koreańskie firmy do przekazywania rekompensat dla kobiet pocieszycielek i wykorzystywanych pracowników.

7 listopada: Partia Liberalno-Demokratyczna opowiada się za zmianą konstytucji. Japoński parlament wznowił debatę nad zmianą ustawy zasadniczej. We wrześniu grupa japońskich parlamentarzystów odwiedziła Niemcy, Ukrainę, Litwę i Estonię w celu zebrania informacji na temat systemów konstytucyjnych w tych państwach. Wnioski przedstawione przez zespół wskazują, że w części państw europejskich

**KOREA
POŁUDNIOWA
UTRZYMA
POROZUMIEN
IE
WYWIADOWC
ZE**

Najważniejsze wydarzenia w listopadzie koncentrują się wokół prób uratowania porozumienia wywiadowczego GSOMIA pomiędzy Japonią a Koreą Południową. Warto również zwrócić uwagę na problematykę relacji chińsko-japońskich w związku z protestami w Hong Kongu.

zmiany w konstytucji są przeprowadzane często przy poparciu partii rządzących i opozycji. W Japonii zmiana konstytucji wymaga poparcia 2/3 obu izb parlamentu oraz przeprowadzenia narodowego referendum.

14 listopada: nowy program wiz pracowniczych nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Nowy program wizowy wprowadzony w kwietniu 2019 roku przyciągnął zaledwie 219 wykwalifikowanych pracowników, czyli znacznie mniej niż zakładają przewidywania Agencji Imigracyjnej. Japoński rząd zakładał, że do marca 2020 roku z programu skorzysta 47 550 zagranicznych pracowników. Niewielka liczba osób ubiegających się o wizę jest najprawdopodobniej spowodowana brakiem wystarczającej ilości miejsc przeprowadzających testy dla potencjalnych kandydatów znajdujących się poza Japonią oraz ograniczeniem testów wyłącznie do sześciu sektorów. Kandydat ubiegający się o wizę pracowniczą musi zdać egzamin umiejętności i egzamin znajomości języka japońskiego.

14 listopada: zawieszenie chińsko-japońskiego forum ds. badań politycznych. Chińsko-japońskie forum ds. nauk politycznych, które miało odbyć się 2 listopada w Pekinie zostało zawieszono. Powodem wstrzymania współpracy miało być wrześnieowe zatrzymanie japońskiego profesora w Chinach, który został oskarżony o szpiegowstwo. Forum jest organizowane przez Japoński Instytut Spraw Międzynarodowych oraz Uniwersytet Pekijski.

15 listopada: chińskie władze uwolniły japońskiego profesora oskarżonego o szpiegowstwo. Profesor Uniwersytetu w Hokkaido, który jest podejrzewany o szpiegowstwo został zwolniony przez władze Chin i wrócił do kraju. Zwolnienie japońskiego obywatela ma służyć podtrzymaniu ciepłych relacji przed planowaną wizytą Xi Jinpinga w Japonii.

18 listopada: Japonia i Stany Zjednoczone podkreślają znaczenie współpracy wywiadowczej z Koreą Południową. Przed rozpoczęciem trójstronnych rozmów w Bangkoku doszło do spotkania premiera Abe Shinzō z przewodniczącym Kolegium Połączonych Szefów Sztabów Stanów Zjednoczonych, Markiem Milleyem. Przedstawiciel Waszyngtonu oraz premier Japonii wspólnie stwierdzili, że kontynuowanie trójstronnej współpracy wywiadowczej jest "ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej". Sekretarz ds. Bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych, Mark Esper spotkał się z prezydentem Korei Moon Jae-inem. Koreański przywódca stwierdził jedynie, że kontynuowanie wymiany informacji z Japonią w obecnej sytuacji jest trudne.

22 listopada: Japonia wprowadza ściślejszą kontrolę zagranicznych inwestycji w sektorach wrażliwych. Japoński parlament przegłosował ustawę dotyczącą zagranicznych inwestycji w sektorach powiązanych z bezpieczeństwem

takich jak produkcja broni czy energetyka jądrowa. Według nowych przepisów zagraniczny inwestor będzie musiał uzyskać pozwolenie na zakup udziałów w wysokości 1% lub więcej, a nie jak dotychczas 10%. Przyjęte rozwiązania są podobne do tych wprowadzonych w Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych. Zmiany są efektem rosnących obaw przed wyciekami kluczowych informacji do innych państw w tym Chin.

23 listopada: Korea Południowa przedłuży porozumienie wywiadowcze z Japonią. Kim You-geun, wiceprzewodniczący Biura ds. Bezpieczeństwa Narodowego poinformował, że Korea Południowa utrzyma porozumienie o współpracy wywiadowczej z Japonią, pomimo wcześniejszych zapewnień o jego zakończeniu. Przedstawiciel władz w Seulu dał do zrozumienia, że porozumienie może zostać zakończone jeżeli nie uda się rozwiązać sporu handlowego z Japonią. Korea Południowa wstrzymała również skargę złożoną na forum Światowej Organizacji Handlu, dotyczącą zaostrenia przez Japonię procedur eksportowych dotyczących materiałów wykorzystywanych do produkcji chipów i wyświetlaczy. Przedstawiciele MSZ obu państw mają spotkać się w grudniu w celu kontynuowania rozmów.

23 listopada: Japonia i Rosja uruchamiają kolejne projekty współpracy gospodarczej w roku 2020. Ministrowie spraw zagranicznych obu państw osiągnęli porozumienie w sprawie rozpoczęcia nowych projektów gospodarczych na Kurylach Południowych. Współpraca ma być realizowana w sektorach akwakultury, rolnictwa, turystyki, energetyki wiatrowej i ograniczenia odpadów. Japonia i Rosja będą kontynuować rozmowy dotyczące podpisania traktatu pokojowego.

25 listopada: władze w Seulu protestują przeciwko wypowiedziom japońskich biurokratów. Koreańskie MSZ jest oburzone wypowiedziami japońskich biurokratów z Ministerstwa Gospodarki, Handlu i Przemysłu dotyczących nadchodzących rozmów. Tuż po tym jak władze Korei Południowej podjęły decyzję o przedłużeniu porozumienia GSOMIA, przedstawiciele METI stwierdzili, że Japonia nie ma zamiaru znieść wprowadzonych ograniczeń eksportowych. Ponadto zapowiedzieli, że zbliżające się rozmowy robocze mają dotyczyć „usprawnienia” koreańskiego systemu kontroli handlu, a nie zakończenia konfliktu handlowego. Koreańska minister spraw zagranicznych jest również oburzona tym, że informacje o przedłużeniu paktu wyciekły do japońskich mediów jeszcze przed oficjalnym wystąpieniem MSZ Korei Południowej.

25 listopada: premier Abe i minister spraw zagranicznych wyrażają zaniepokojenie sytuacją w Hong Kongu. Minister Motegi Toshimitsu poinformował szefa chińskiego MSZ o zaniepokojeniu sytuacją w Hong Kongu. Zdaniem premiera Abe Shinzō wolny i otwarty Hong Kong powinien rozwijać się w

ramach dotychczasowego modelu „jedno państwo, dwa systemy”. Szef japońskiego MSZ poruszył również problem coraz bardziej restrykcyjnej polityki wobec mniejszości muzułmańskich w prowincji Xinjiang.

25 listopada: wizyta papieża Franciszka w Japonii. Papież Franciszek odwiedził Hiroszimę i Nagasaki. W swoich przemówieniach podkreślał swoje poparcie dla negocjacji prowadzonych na forum ONZ dotyczących rozbrojenia nuklearnego. Premier Japonii oznajmił, że jego rząd wspiera działania Watykanu zmierzające do stworzenia świata wolnego od broni nuklearnej. Japoński rząd popiera jednak politykę Stanów Zjednoczonych, które objęły Japonię własnym parasolem nuklearnym. W roku 2017 Japonia nie poparła traktatu o rezygnacji z broni jądrowej. Zagrożenie wznowienia wyścigu zbrojeń nuklearnych stało się większe po tym jak Stany Zjednoczone wypowiedziały traktat INF podpisany z Rosją.

28 listopada: Japonia po raz pierwszy weźmie udział w ćwiczeniach NATO dotyczących cyberbezpieczeństwa. Japonia, jako jedyne państwo azjatyckie, będzie uczestniczyć w organizowanych w Estonii ćwiczeniach NATO dotyczących cyberbezpieczeństwa. Japonia prowadzi współpracę w zakresie cyberbezpieczeństwa z NATO od roku 2015. W ostatnich latach rząd w Tokio zwiększył wydatki na poprawę cyberbezpieczeństwa.

29 listopada: japoński rząd manipulował informacjami o umowie handlowej ze Stanami Zjednoczonymi. Japoński rząd oferował fałszywe zapewnienia dotyczące zabezpieczeń dla rolników zaniepokojonych podpisaniem umowy handlowej ze Stanami Zjednoczonymi. Japońscy rolnicy obawiają się zalania rynku tańszymi produktami rolnymi. Zdaniem rządu zmniejszenie ceł ma dotyczyć zaledwie 37% produktów importowanych ze Stanów Zjednoczonych. Porozumienie utrzymuje cła na około 1100 produktów rolnych pochodzących z USA. Połowa tych produktów nie jest wcale eksportowana do Japonii, co zniekształca zaprezentowane statystyki. Obliczenia przeprowadzone na podstawie danych Ministerstwa Finansów pokazują, że umowa zniesie cła na około 61% produktów rolnych eksportowanych ze Stanów Zjednoczonych do Japonii.

29 listopada: polityka USA wobec Hong Kongu może pokrzyżować plany japońskiej dyplomacji. Poparcie Stanów Zjednoczonych dla protestujących w Hong Kongu może oddalić w czasie planowaną na wiosnę wizytę Sekretarza Xi Jinpinga w Japonii. Część konserwatywnych japońskich polityków wystąpiło z wnioskiem o wycofanie zaproszenia dla chińskiego przywódcy. Jeżeli władze chińskie zaostrzą działania wobec protestujących w Hong Kongu, może to utrudnić proces ocieplenia relacji chińsko-japońskich.

29 listopada: zmarł były premier Japonii Nakasone Yasuhiro. Były premier Japonii Nakasone Yasuhiro zmarł w wieku 101 lat. Nakasone pełnił funkcję premiera w latach 1982-1987. Do jego osiągnięć należy zaliczyć zacieśnienie relacji politycznych z prezydentem Stanów Zjednoczonych Ronaldem Reaganem i umocnienie sojuszu wojskowego z Waszyngtonem. Nakasone został premierem głosząc hasło kompleksowej ewaluacji japońskiej dyplomacji i polityki.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

5 listopada: nowa inwestycja Japan Tobacco w Warszawie. Japońska firma tytoniowa otworzy w Warszawie centrum usług biznesowych. Nowa inwestycja będzie odpowiedzialna za wsparcie eksperckie oraz zarządzanie procesami transakcyjnymi w skali globalnej. Centrum będzie zatrudniać 850 osób.

7 listopada: japoński producent samochodów inwestuje na Węgrzech. Jeden z czołowych japońskich producentów części samochodowych otworzy nową linię produkcyjną w północno-wschodnich Węgrzech. Dzięki inwestycji o wartości 39 milionów Euro powstanie 300 nowych miejsc pracy. Węgierski rząd nie podał nazwy japońskiego inwestora lecz zapewnił, że dalsze informacje zostaną upublicznione w nadchodzących tygodniach.

13 listopada: rekordowa wielkość zagranicznych inwestycji na Węgrzech. W roku 2019 Węgry podpisały porozumienia dotyczące 62 dużych projektów inwestycyjnych, dzięki którym powstanie ponad 9600 miejsc pracy. Węgierski rząd ma przeznaczyć ponad 411 milionów Euro w celu wsparcia tych inwestycji. Zdaniem ministra spraw zagranicznych Pétera Szijjártó 10 inwestycji pochodzi z Korei Południowej a 3 z Japonii. Wszystkie z nich o wartości około 3 miliardów Euro są związane z sektorem pojazdów elektrycznych. Aż 11 nowych inwestycji będzie realizowanych w komitacie Komárom-Esztergom a 9 w komitacie Pest. Péter Szijjártó zwrócił również uwagę na wzrost węgierskiego eksportu, który osiągnął wartość 72 miliardów Euro w pierwszych ośmiu miesiącach roku.

17 listopada: Sympozjum Portu Humanitaryzmu w mieście Tsuruga. 9 listopada w mieście Tsuruga odbyło się „Sympozjum Portu Humanitaryzmu” zorganizowane z okazji 100 rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską i Japonią. W sympozjum udział wzięli Ambasador Paweł Milewski oraz Dyrektor IP w Tokio, Maria Żurawska. Prelegentami z Polski byli m.in. dyrektor Muzeum Powstania Warszawskiego, Jan Ołdakowski oraz zastępca dyrektora Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Katarzyna Nowak.

22 listopada: Polska otwiera najwięcej nowych fabryk w Grupie Wyszehradzkiej. Według badania „Japońskie zakłady produkcyjne w Polsce i

Europie Środkowo-Wschodniej” japońskie zakłady otwarte w Polsce rozwijają się dynamiczniej niż te otwarte w Czechach, na Węgrzech i Słowacji. Polskie fabryki wolniej wdrażają jednak rozwiązania automatyzacji przemysłowej 4.0. Raport pokazuje, że w Polsce działają 264 japońskie przedsiębiorstwa. Na drugim miejscu są Czechy gdzie jest ich 248, na trzecim Węgry – 132. Na Słowacji działa 33 firm z Japonii. Raport pokazuje, że Polska jest strategicznym ośrodkiem produkcyjnym dla japońskiej branży motoryzacyjnej.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

1 listopada: Sharp notuje niespodziewanie dobre wyniki dzięki sprzedaży laptopów. Korporacja Sharp, która od dwóch lat zmagana się z zadłużeniem zanotowała większe zyski niż przewidywano. Wzrost przychodów pochodzi z produkcji laptopów. W zeszłym roku grupa Sharp przejęła linie produkcyjne od firmy Toshiba. Firma produkuje również czujniki, kamery oraz ekrany dla firmy Apple. Koncern planuje również ekspansję globalną dzięki nowej linii telewizorów 8K.

4 listopada: Microsoft Japan testuje czterodniowy tydzień pracy. Microsoft testował w Japonii czterodniowy tydzień pracy. W ramach projektu „Work-Life Choice Challenge Summer 2019” w sierpniu 2300 pracowników firmy otrzymało pięć wolnych piątków bez zmniejszenia wynagrodzeń. Wyniki pokazały wzrost zadowolenia pracowników oraz znaczny wzrost produktywności sięgający 40%. Podczas testów pracownicy wzięli około 25% mniej zwolnień a zużycie energii spadło o 23%. 92% pracowników biorących udział w badaniach jest zadowolonych z nowego pomysłu. Firma planuje również wprowadzenie subsydiów wakacyjnych dla rodzin.

5 listopada: zamożni zagraniczni rezydenci pod lupą. Rząd zaostrza przepisy dotyczące obowiązku ujawnienia majątku przez zamożnych zagranicznych rezydentów przebywających w Japonii. Osoby posiadające za granicą majątek przekraczający 462 000 USD będą musiały przedstawić historię operacji na zagranicznych kontach bankowych. Zmiany mają zapobiegać próbom unikania płacenia podatków.

6 listopada: miliardowe straty SoftBanku. Grupa Softbank zanotowała straty w wysokości 6,5 miliardów USD. Problemy Softbanku wynikają z nieudanego debiutu giełdowego Wework oraz słabszych notowań Ubera, które pogarszają się od wejścia firmy na giełdę. Szef SoftBanku Masayoshi Son zapewnił inwestorów, że w przyszłości grupa będzie kierować się znacznie większą przezornością i lepszą oceną ryzyka inwestycyjnego.

26 listopada: firmy Mitsubishi i Chubu przejmują duńską spółkę energetyczną. Duńska firma energetyczna Eneco zostanie przejęta przez japońskie spółki za kwotę 4,1 miliarda Euro. Mitsubishi poniesie 80% kosztów a Chubu Electric 20%. Japońskie koncerny mają kontynuować prowadzoną przez Eneco strategię rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie Danii oraz Unii Europejskiej.

27 listopada: azjatyckie firmy dominują na rynku akumulatorów elektrycznych. Firmy z Korei Południowej, Japonii i Chin zdominowały globalny rynek akumulatorów do pojazdów elektrycznych. Pomimo tego, że azjatyckie spółki rozwijają produkcję na terenie Europy, Chin i Stanów Zjednoczonych część producentów samochodów obawia się braków dostaw dla planowanych linii produkcyjnych.

29 listopada: Nissan rozwija produkcję samochodów elektrycznych. Grupa Nissan zainwestuje ponad 300 milionów USD w fabrykę w prefekturze Tochigi, w której ma rozpocząć się produkcja pojazdów elektrycznych. Nissan wprowadza w życie strategię przejścia do produkcji samochodów hybrydowych. Nowa fabryka będzie wyposażona w nowoczesną linię produkcyjną przystosowaną do potrzeb kobiet oraz pracowników w zaawansowanym wieku.

KOMENTARZ

1. Najważniejsze wydarzenia w listopadzie koncentrują się wokół prób uratowania porozumienia wywiadowczego GSOMIA pomiędzy Japonią a Koreą Południową. Październikowa wizyta koreańskiego premiera Lee Nak Yona w Tokio oraz jego spotkanie z premierem Abe nie przyniosły przełomu w relacjach dwustronnych. W listopadzie w Tokio zorganizowano spotkanie przedstawicieli Japońskiej Federacji Biznesu (Keidanren) oraz Federacji Koreańskiego Przemysłu. Przełomu nie przyniosło również spotkanie ministrów obrony Japonii i Korei Południowej zorganizowane w Bangkoku w ramach szczytu ministrów obrony ASEAN Plus. Podczas konferencji w Tajlandii wyraźnie widać było zaangażowanie Stanów Zjednoczonych. Przewodniczący Kolegium Połączonych Szefów Sztabów Stanów Zjednoczonych, Mark Milley spotkał się z przywódcami Japonii i Korei Południowej. Pomimo nacisków ze strony najważniejszego sojusznika prezydent Moon Jae-in stwierdził, że kontynuowanie wymiany informacji w sytuacji konfliktu handlowego jest trudne. Kiedy wydawało się, że porozumienia o wymianie informacji wywiadowczych nie da się uratować, niespodziewanie 23 listopada wiceprzewodniczący Biura ds. Bezpieczeństwa Narodowego poinformował, że Korea Południowa przedłuży je na czas nieokreślony. Koreańskie MSZ naciskają

jednak na konieczność osiągnięcia porozumienia handlowego z Japonią i zniesienia ograniczeń eksportowych. O ile decyzję władz w Seulu należy przyjąć z ulgą, nie można jednoznacznie stwierdzić, że przyniesie ona poprawę relacji dwustronnych. Wszystko będzie uzależnione od gotowości japońskiego rządu do ustępstw w konflikcie handlowym. Jak na razie po stronie japońskiej nie widać oznak zmiany stanowiska. Samo ogłoszenie koreańskiej decyzji o przedłużeniu porozumienia w Japonii oraz towarzyszące mu komentarze przedstawicieli rządu i Ministerstwa Gospodarki, doprowadziły tylko do oburzenia władz w Seulu. Trudno jest więc przewidzieć czy zaplanowane na grudzień rozmowy handlowe oraz spotkanie premiera Abe Shinzō z prezydentem Moon Jae-inem przyniosą normalizację stosunków.

2. W listopadzie warto również zwrócić uwagę na problematykę relacji chińsko-japońskich. Pomimo wyraźnych oznak ocieplenia w kontaktach dwustronnych oraz planowanej oficjalnej wizyty Sekretarza Xi Jinpinga w przyszłym roku na horyzoncie pojawiło się kilka istotnych przeszkód. Pierwszą z nich było zatrzymanie japońskiego profesora w Chinach, który został oskarżony o szpiegostwo. W wyniku zabiegów dyplomatycznych rząd w Pekinie zwolnił podejrzanego, który powrócił do kraju. Znacznie poważniejszym problemem są natomiast wydarzenia w Hong Kongu. Początkowo w obawie przed antagonizacją Chin członkowie japońskiego rządu unikali komentowania protestów. Pod koniec miesiąca z ust ministra spraw zagranicznych jak i premiera Abe można było jednak usłyszeć wyrazy zaniepokojenia pogarszającą się sytuacją. Minister Motegi nawiązał również do problemu prześladowania muzułmańskiej mniejszości narodowych w Chinach. Oskarżenia o łamanie praw człowieka pod adresem chińskiego rządu doprowadziły do mobilizacji grupy konserwatywnych członków PLD, sprzeciwiających się zbliżeniu z Chinami i organizacji wizyty Xi Jinpinga. Rząd premiera Abe, któremu zależy na poprawie relacji z Chinami będzie narażony na krytykę ze strony środowisk zagranicznych, lecz również ze strony konserwatywnego elektoratu. Organizacja wizyty Xi Jinpinga będzie wymagała prowadzenia niezwykle ostrożnej strategii komunikacyjnej przez japoński rząd. Jeżeli sytuacja w Hong Kongu ulegnie pogorszeniu, może zmusić to władze w Tokio do nasilenia krytyki pod adresem Pekinu. Podobną sytuację można było zaobserwować po zajęciu Krymu przez Federację Rosyjską, kiedy to premier Abe próbował polepszyć relacje z prezydentem Putinem i otworzyć dialog dotyczący Kuryli Południowych.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

